

На порядку денному – питання авторитету країни

Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.

5

Із виступу Голови Верховної Ради України Володимира ЛИТВИНА під час відкриття десятої сесії Верховної Ради України шостого скликання 7 лютого 2012 року

Шановні народні депутати України, члени уряду, усі запрошені та гості Верховної Ради України!

Шановні і дорогі колеги!

264 дні – стільки залишилося працювати нинішньому складу Верховної Ради України.

Стверджую: саме вони визначальною мірою вплинуть на сукупну оцінку роботи кожного народного депутата, місця і ролі цієї Верховної Ради у новітній історії України.

І через те, що перший і останній акорди закарбовуються у суспільному та людському сприйнятті. Вкарбовуються навіть на підсвідомому рівні.

А головним чином з огляду на зовнішні і внутрішні обставини, в яких житиме країна. Й, зрозуміло, діятиме в цей період Верховна Рада.

Вони – небачено складні, важко прогнозовані. Відтак – з невідомими наслідками. Достеменно відомо лише те, що далеко не завжди позитивними. Утім, ми, схоже, звичаїлися жити з відчуттям неминучості гірших варіантів. А так бути не повинно.

Світова система усе більше звалюється в загальну кризу. За деякими авторитетними прогнозами – аж до хаосу. В окремих регіонах це вже реальність.

На цьому фоні – масове політичне пробудження, включно через аспірації, посилення впливу громадянського суспільства, погіршення якості політичного лідерства, недосягання його до стратегічного мислення і визначення векторів руху, стискання сфери інтересів людей.

Відповідно в геометричній прогресії зростають виклики й загрози перед Україною – з її відкритістю для світу, слабкістю внутрішнього ринку, все ще неподоланністю вражаюче негативних економічних наслідків попереднього періоду.

Як відомо, найбільша у світі економічна система – Євросоюз – у 2012 році продовжить проводити непрості фінансово-економічні рішення для гальмування кризи усередині ЄС. Додаймо до цього політико-електоральні зсуви у зв'язку з виборчими кампаніями у таких країнах, як Росія, Франція і США. А також те, що Європейський Союз, Росія та США є ключовими політичними, торговельно-економічними партнерами України з обсягом взаємної торгівлі майже 110 млрд. доларів (це 60% нашого товарообігу), а їх економіка це 44% світового ВВП.

І висновок буде очевидним: коригування та навіть коливання їх зовнішньої та внутрішньої політики помітно впливатиме на процеси в Україні, на саму Україну. Перед нами можуть постати проблеми, яким ми не приділяли серйозної уваги. Наприклад, точному визначенню наших національних інтересів. Можливих меж суверенітету України. Зокрема, у сферах політики, економіки, права, на гуманітарному напрямку.

Особливо з урахуванням уже чітко окреслених довготривалих новітніх світових трендів – боротьба за ресурси і демократизацію. У тому числі примусову демократизацію цілих регіонів, країн і спільнот. Причому другий тренд випливатиме з першого. Власне ним диктується. Хоча й не завжди надто очевидно.

Схоже, що все більше це буде відчувати на собі Україна.

А далі немає потреби пояснювати, чому саме Україна (аграрний, енергетичний, геополітичний потенціали). Рівно ж як і сподіватися на те, що, в силу різних обставин, вона випаде на певний час з поля уваги глобальних гравців.

Скажу більше і очевидне: до нас подеколи вже починають ставитися як до об'єкта, а не суб'єкта міжнародної політики. Навіть з формальних причин – за 17 років ми так і не спромоглися виконати базові зобов'язання перед РЕ. Як наслідок – постійний моніторинг, нові рекомендації, що трансформуються в додаткові зобов'язання, і відпрацювання на Україні нових демократичних стандартів.

У цьому контексті Верховна Рада повинна особливо відповідально поставитися до рекомендацій на нашу адресу європейських структур. Включаючи останню резолюцію ПАРЄ «Функціонування демократичних інституцій в Україні». Що, до речі, вже продемонстрував Глава держави.

Усіх нас має, врешті-решт, мобілізувати факт зміни тональності цих документів. Якщо спочатку їх лейтмотивом були заохочення і рекомендації, то останнім часом – імперативні вимоги. Особисто у мене є відчуття запрограмованості наступного кроку – санкції. Бо виконати все у короткий термін, а тим більше внести зміни до Конституції – доволі проблематично.

На порядку денному – питання авторитету країни. За жодних обставин ми не повинні допустити опускання її до рівня держав-паріїв, заганяння її в ізоляцію, як би це кому не хотілося. Не повинні допустити зведення її суверенітету до такої собі формальності, здебільше залежної від зовнішніх обставин.

Тож для початку треба відмовитися від нашої внутрішньої зловтіхи, вдоволеного потирання долонь – мовляв, як ми їх. Не їх, а країну! Рівно ж як і від самозаспокоєння. Знову ж таки, мовляв, рекомендації вони і є рекомендації. А нам своє робити. Та перестати видавати те, що маємо,

за перемогу – з усіх сторін. Країна не виграла.

Головне – поставити цю роботу на серйозну основу. Не допустити чергових імітацій. Зважитися на складні рішення. Показати реальний рух і реальні часові рамки розв'язання кожної проблеми.

Такий підхід має скласти солідну основу для вибудови нових засад діалогу з європейськими структурами. Він кінче необхідний як консолідований діалог з нашого боку. Україна має говорити одним голосом. Голосом України. Принаймні, на зовнішньополітичній арені.

Звісно, стандарти демократії визначає той, хто сильніший. У першу чергу, економічно. Не ставлячи під сумнів об'єктивність оцінок, разом з цим вважаю за необхідне наголосити: останнім рішенням ПАРЕ мимоволі підіграло антиєвропейським силам в Україні і не лише в Україні. І це також реалії.

Та й ми продемонстрували, що не надто віримо у власні сили. Не надто віримо в Україну. Все ще живемо синдромом державної неповноцінності. Плутаємо державу з владою. Можна не любити владу, але треба поважати Україну. І припинити ставитися до держави як до особистої власності. У нас виходить, що не політик, то – власник. А народ – матеріал для експериментів.

Шановне зібрання!

Ставити так загострено проблему мене спонукає ще одна принципово важлива особливість моменту. Вона полягає у тому, що Україна досягла межі росту і повністю вичерпала ресурс державного розвитку на базі попередніх напрацювань і домінуючих уявлень та підходів.

Належить усвідомити необхідність і забезпечити переведення країни у нову якість, на наступний вищий етап державного будівництва. Для цього потрібні осмислені дії всіх інституцій влади і цілісна позиція суспільства. На інерції ми довго не втримаємося, не втримаємо суверенітет.

Критикувати пропоновані реформи можна скільки завгодно. Проте треба ще щось і робити. Відсторонене споглядання – це не робота.

Дуже не хочу, щоб ми уподібнилися політикам, про яких свого часу влучно сказав знаменитий російський юрист Коні: «Люди, які сидять на задньому сидінні останнього вагона поїзда й любовно милуються зникаючою вдалині колією, в надії повернутися нею назад, в той же час, підхоплені силою потяга, вони все ж таки ідуть вперед, але тільки задом».

Задом наперед у нас виходить добре, а по-людськи – поки що не дуже.

Зрозуміло, що розмови про таку реальність не змінять саму реальність. Потрібен загальноукраїнський діалог про сьогоднішнє і перспективи України. Потрібне визначення її па-

раметрів з допомогою і такого інструменту, як Конституційна асамблея.

Політика бойкоту асамблеї має право на життя. Але це примітивна політика. Це добровільне обмеження суспільного представництва при опрацюванні паспорта держави.

Коли є що сказати, коли є що запропонувати – треба пропонувати і обстоювати. Ми що, у стані громадянської війни? Ми що, вороги? Ми що, хочемо, щоб у країні було гірше?

Давайте хоча б у цьому питанні продемонструємо, що переймаємося долею держави і поважаємо її більше, ніж ненавидимо одне одного.

Тим більше, що вистачить боротьби та протистоянь у ході кампанії з виборів до Верховної Ради. А це вже третя особливість, яка найвідчутніше буде позначатися на організації нашої роботи.

Оскільки цей процес, що називається, пішов, і пішов, випереджаючи будь-які норми закону, то начебто про наші дні і про нас ще сто років тому Грушевський зазначав: «Мандат заповнений усе, і перед рахунками виборчих шансів, перед обставинами, що так чи інакше могли вплинути на долю виборів, втратило все іншу вагу. Всякі звичайні вимоги справедливості, об'єктивності, суспільної етики мусять відступити перед вимогами рішучої битви з ворогами; роблять союзи, комбінації, заяви, неможливі в інших обставинах, і всякі огляди на наслідки відкладаються «до іншого часу», до «після виборів» (кінець цитати).

Ми не можемо дозволити собі розкрити оголосити перерву в житті держави на час виборів. Це неприпустимо.

Завдання із завдань – утримати Верховну Раду у працюючому стані, не спровокувати масштабні конфлікти і політичні війни. Інакше країну після виборів не зберемо.

Прошу мати на увазі: незважаючи на морози, ми всі зараз перебуваємо на тонкому льоду. І всі відповідальні за те, що буде з Україною та людьми – сьогодні й завтра. Давайте утримуватись від непродуманих рухів. Менше нав'язувати свою правду і демонструвати несприйняття правди, коли вона стосується нас самих. Давайте менше махати руками, намагатися перекинути та перетиснути одне одного, а більше ворушити мізками.

На те, що вкрай потрібно зробити акцент на більш осмислену роботу, вказує промовистий факт: за 2011 рік Президент України заветував 51 закон. Заветував обґрунтовано. У тому числі з причин, на які зверталася увага ще під час їх розгляду у цій сесійній залі та в рекомендаціях Головного юридичного управління апарату Верховної Ради. З них 16 підписано Главою держави після повторного розгляду, 8 – узагалі знято з розгляду, та 27 законів – у стадії опрацювання.

Це – і до питання взаємодії з Кабінетом Міністрів України. І знову ж таки до питання мотивів, якими ми керуємося у залі під час голосування. Давайте припинимо махати руками і давайте осмислено працювати.

Врешті-решт, епопея з прийняттям Податкового кодексу мала б стати уроком для Верховної Ради. Так – ні. Не стала. Не згадуючи усіх перипетій навколо нього, зазначу: з часу набрання ним чинності – з 1 січня 2011 року – до Податкового кодексу внесено зміни 16 законами, і вдумайтеся – загальний обсяг цих законів – 233 аркуші, тоді як Податковий кодекс – 678 аркушів. А до нього ж ще було застосовано вето Президентом України і Верховна Рада приймала його повторно із системними змінами. Крім того, на цю сесію вже зареєстровано 12 законопроектів щодо уточнень та доповнень цього багатостраждального кодексу.

Приблизно така ж картина з усіма 17 кодексами і первинними законами.

Категорично не можна допустити подібних тренувань та вправлянь над Кримінально-процесуальним кодексом. Робота над ним – одне з ключових завдань цієї сесії. Гадаю, немає потреби обґрунтовувати його актуальність. Як у частині прийняття, так і введення в дію, підготовки до роботи за ним усіх, кого він стосуватиметься.

Кримінально-процесуальний кодекс – це і наше зобов'язання перед Радою Європи і проблема стосунків України з Європейським судом з прав людини. 7,5% справ у ньому – справи проти України.

Шановні народні депутати!

Свого часу Жан-Жак Руссо стверджував: «Мудрий законодавець починає не з прийняття законів, а з вивчення їх придатності в даному суспільстві».

Під таким кутом зору варто проаналізувати 850 законопроектів, визначених до розгляду на сесії. У першу чергу це стосується комітетів з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, економічної політики, державного будівництва та місцевого самоврядування, аграрної політики та земельних відносин, на яких лягає більша половина законодавчого навантаження (51,3% усіх законопроектів).

Питання, які нічого не додають для суспільного розвитку, а можуть провокувати лише чергові проблеми і приводи для протистояння, ворожнечі й розбрату, взагалі не потрібно педалювати. Скажімо, у такій делікатній та чутливій сфері, як гуманітарна політика. Передвиборні плани та електоральні орієнтири не варто того, щоб заради них порушувати громадянський мир. Принцип – вій-

на усе спише – не пройде. І я просив би, шановні колеги, припинити що сверблячку.

Не слід поспішати з прийняттям резонансних законів, які не сприймаються людьми. Не треба директивно їх ошаслилювати. Зокрема, йдеться про законопроект «Про ринок земель».

Серцю ж не накажеш. А окрім фантомних страхів, реальною є небезпека обезземелення селян і розселення країни. Так й живучим залишається ставлення до селянина як до чогось середнього між людиною і волом. А що буде з ними, якщо вони взагалі втратять землю? За великим рахунком, що буде з Україною?

Президент України демонструє повне розуміння цієї ситуації. І про це ним було сказано сьогодні. Таке ж розуміння треба продемонструвати й Верховній Раді. І зосередитися на тому, що справді потрібно невідклад-

но робити у тісній, наголошую, тісній взаємодії з Кабінетом Міністрів.

Шановні народні депутати!

Україна вступила в період нових тривог, очікувань і надій. Країна, суспільство, люди зачекалися позитивних змін. Вони можливі лише при злагодженій роботі усіх інститутів і гілок влади, при нашій спільній відповідальності. Реформи, про які говорив і сьогодні Віктор Федорович Янукович, – не примха, а об'єктивна вимога, щоб український народ реалізував свій шанс. Для їх проведення у 2012 році треба прийняти до 130 законів. З 850 давайте виберемо ті, які справді потрібні.

Звинувачення як ресурс розвитку себе вже вичерпали. Тим більше, що усі суцї в Україні політики опромінені владою. Маємо зробити все, щоб політика значно не випереджала економіку. Бо від цього

добра не буде. Рівно ж як і від скандалів, які до останнього часу були товаром, що гарно продавався.

Народ очікує на оновлення влади через вибори Верховної Ради. Було б добре, якби вони стали справжнім дебютом і для громадянського суспільства.

Більшість з нас бореться за владу. Я думаю, всі борються за владу, і у цьому немає нічого поганого. Але найкращий шанс здобути її – змінити себе, довести свою потрібність людям. Довести роботою.

Давайте сьогодні скажемо собі й Україні: наші можливості великі, а життя коротке, щоб витратити час на боротьбу заради боротьби.

Ми будемо працювати. Чесно і результативно. Для народу, для України!

Дякую за увагу!

7

Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.

Омбудсман Ніна КАРПАЧОВА: «Подолання бідності – визначальна проблема національної безпеки України»

– 2011 рік став роком глобальних соціальних потрясінь, які прокотилися від Північної Африки до Європи та Сполучених Штатів Америки. Економічна криза, як ніколи, загострила проблеми поляризації світу на бідних і багатих, – підкреслила Омбудсман під час представлення в парламенті Щорічної доповіді Уповноваженого Верховної Ради з прав людини за підсумками 2011 року. Вона звернула увагу на те, що минулий рік позначився боротьбою людей за гідність і справедливість, за право брати участь у прийнятті державних рішень. За словами Ніни Карпачової, особливу роль у процесі «глобального пробудження» відіграли сучасні інформаційні ресурси – Facebook, YouTube і Twitter.

– В Україні значення соціальних мереж ми відчули цими днями після закриття файлообмінника Ex.ua. Не ставлячи під сумнів необхідність захисту авторського права, хочу зазначити, що в умовах бідності такий ресурс залишається чи не єдиною формою доступу до культурних надбань людства. Право вільного доступу до Інтернету має бути непорушним і визнане як базове право людини. Але так само неприпустимим є використання Інтернету як засобу маніпулювання людиною та втручання в її приватне життя, – сказала Омбудсман.

Н. Карпачова наголосила, що в 2011 році Україна успішно головує в Комітеті міністрів Ради Європи й це, на її думку, підвищило рівень

відповідальності за зобов'язання, взяті нашою державою перед Радою Європи. Уповноважений Верховної Ради наголосила, що намагалася активно сприяти просуванню діалогу з європейською спільнотою.

Омбудсман зазначила, що у своїй резолюції ПАРЕ привітала амбітну програму реформ в Україні, проте висловила занепокоєння наявними системними проблемами, зокрема акцентувала увагу, що судове переслідування колишніх високопосадовців – Юлії Тимошенко, Юрія Луценка, Валерія Іващенко, Євгена Корнійчука мало місце «через криміналізацію політичних рішень, що суперечить принципу верховенства права».

– Ці резонансні справи дали змогу привернути увагу до цілої низки проблем у сфері досудового слідства, судового розгляду, умов тримання в'язнів. Переконана, що Україна докладе всіх зусиль для належного виконання резолюції ПАРЕ, за яку голосували як представники більшості, так і опозиції. Підвищення відповідальності України щодо реалізації міжнародних європейських стандартів є надзвичайно важливим з огляду на наше головування в ОБСЄ в 2013 році, – сказала Н. Карпачова.

Вона повідомила, що протягом 2011 року по захист своїх прав і свобод до Уповноваженого звернулося 164 тисячі осіб – удвічі більше, ніж торік. Більш як половина звернень сто-